

ШЫН

Совет Эвилелиннің Коммунистік партиясының

Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынның область Совединиң органы

1925 чылда
индустриализацияга
1954
СЕНТЯБРЬ
25
СУББОТА
№ 191 (3128)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

Азербайжан ССР-нің колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелиннің планын күөсеткен (1 арын).
Бүгү күштери дүжүт ажаап алышыккынын дүрген доозарынче! (1 арын).
Украин ССР-де (1 арын).
Коммунистік партия—совет улустун баштыкчы болгаш организакчымы (2 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

С. Розыграев.—Тараа павильонуун залдарында (3 арын).
В. Уйнукай.—Маа ажылкыны муракчыларынның дуржуугазын нештерер (3 арын).
М. Чуплау.—Дуржуугазы койжу (3 арын).
Л. Делиосин.—Тайвань — Кыдат Улус Республиканың чарылбас кезе (4 арын).
Венаның ярмаркасында совет павильонуун чедишкени (4 арын).

Улус төлөөкчилериниң Бүгү-кыдат туурамынын сессиясында (4 арын).
БҮР-нуң Конституциянын дугайында «Женьминьжабо» солунуун баян турар (4 арын).
КНО-нуң Кол Ассамблеянын IX сессиясында СССР-нің, УССР-нің, БССР-нің төлөөкчилериниң Нью-Йоркта чеде бергени (4 арын).

Сургаалда — удуртур ажылдын чугула кезээ

Совет экономиканың улам ыңай төгүздениши, көдө ажыл-агыйның улут көдүрүшүнүн болгаш чонун херекселериниң бүдүрүлгенин көздөлдүрүүнүң сургаларын партияны удурутканын айттырарга чүгө алыштырар. Сургаалда тараа чедишкенин шийттирер болур дээрин ажылдың практикалык бадыйкалар турар. Мында болза, удурутканын канчалар бирдеретем стилни чайладырың дугайында, кижилер-биле динг ажыл дугайында, хамыктың мурунда партия аппаратының бүгү-ле экенин, тода сургаалдан күштелдир дугайында чугаа чорут турар. Партия болза, аппараттын ажылдакчыларынның энергиясын ың-зы-бүрү сазыннар бижи тургузарынче эвес, харын чер-черге барып ажылдаарынче, кижилерни сургаарынче угаандыр турар.

Сургаалда дээр, чүгү канчаар кылырын, ону кылыры чүгө терек ашарганын, кандык бир ажылды айткан хуусаада доозар чүгө эрежок чугула апарганын ажылдакчыларга тода чугаалап бээр болур. Сургаалда болза, партия ажылдакчыларын, оң активни партия организакчыларынын мурунда салдырган сургаларын чедишкенин шийттирээринче өөредилиң өң дээр чепсээ болур.

Сөөлү үедө партия райкомнарынның ажылдакчылары партия өге организакчыларына, колхозтарга үргүчү барып, оларын ажылдыг дүзаларын экижикте. Илангы партиянын Эврей райкому көздөңиң партия өге организакчылары-биле харилданып элөөн экижикте. Ол райком болуучу бюро кежиүгүнерин болгаш харымсалгаам ажылдакчылары, эсе-даа активчилерни партия организакчыларынын элөөн үр хуусалыг чорудуп турар. Олар тус-тус партия организакчыларын баргаш, кижилер-биле динг ажылды чорутуп, салдырган сургаларын күөседир талазы-биле партия өге организакчыларынның секретарынын сургал өөредириниң методун азыгаш туралар. Партияны удурутканын мынд мөтоду райкомун мурунда салдырган ажыл-агыйны онаалдарын чедишкенин күөседир хандырып турар.

Иланга-даа, сургаалда ажылды чер бурзууде өкөжип берген дөңи ол эвес. Партияны удурутканын ол чугула кезең чедир үнөлөй, ону бую барылма-лап көрүп, партия өге организакчыларынын секретарынын сургал өөредиринге кол рольду ойнаар ужурут райкомунд инструкторларын болгаш пропаганда-дистерин шын эвес ажылдан турар фактылар бисте ам-даа бар. Чыңааларга, партияны Чаа-Хөд райкому (секретары эш Фетисов) көздөңиң партия өге организакчыларынын секретарынын сургаар ажылды райкомунд инструкторлар бөлүгүнө буруну-биле илепкан аам, органдикти инструкторларын партияны ажылдык практикага өөретпейн, эске, сургалга ажылдан турар. Райкомунд инструктору эш Билчин-оол 1953 чылдың октябрьдан 1954 чылдың майга чедир чүгө чыгыс «Тяжелее» колхозга пропаганда-дистерин азыгаш келген. Иланга-даа эш Билчин-оол ол колхозта партия организакчыларынын ажылдык экижидер талазы-биле кесүү ажыл кылган.

Сургаалдан бүгү талазы-биле тодаргай болур болгаш ону тус-тус организакчыларынның ажыл-чорудулганын-биле харылдаштырар, оларын ажылкынын онаалык байданын дүштүрер ужурут. Сургаалдан чорудар кижэ өге организакчыларынның бүдүрүшүнүң ажыл-чорудулганын эки өөренип билип алган турар ужурут. Иланганга ажылдакчыларын өге организакчыларга тускай лаагалыг чорудуларын мурунда оларын нитизи-биле сургаларындан алгыда, райкомунд секретарылары азы килдистер эргекечлери тус-тус кижилер-биле чыгыстан чугаалапкан, барган черинге чүгү кылырын, оң она-гай байлаптай тайлаптырап бээр чугула. Тес-Кенин партия райкому бодунун практикагы ажылдыга ол негедени азыгаштай турар. Командировкага бээр ажыл-

Бүгү күштерни дүжүт ажаап алышыккынын дүрген доозарынче!

Мурнакчылар-биле деннежир

ТЭЭЛН. (Телефон-биле). Бай-Тайга района «Дем-Терек» колхоз күрүнеге дүжүт тарааы МТС-тин ажылдаанында натура төлөвири-биле сентябрь он беште-ле ажырткүсеткен, а сентябрь 20-де «Мурнакчы», Молотов аттыг колхозтар күрүнеге база күөседилкен. Моон-биле кады ол колхозтар келер чылдың херекелдинге арбай болгаш чигетсара үренирлер бүрүн урун алган, кылмактың сорту үренин урушкунун чорудуп турар. Районда ажылды күтөөр деп санатырып турар, бирокон-ле тос чус ажыг гектар тарааны ол ийи колхозтар беэин ажаап алышыккынын чза-ла орту чедирип турарын демделгес аргажок. Район тараа кезилдени сентябрь 20-де чүгө 51 хуу чедирген.

Бүгү ажылдарын бедик темпиче

Кызыл районун колхозтары дүжүт ажаап алышыккынын эгелөөндөн бээр ам ай ажып турар. Ажылдың темпили амга чедир жолданышында хевээр. Машина-трактор станциясында парторганизация секретары эш Албааның диндиктаны болза:

«Район дүжүт ажаап алышыккынын сентябрь 20-де чүгө 34,5 хуу, күрүнеге дүжүт тараа планын 36,9 хуу күөсеткен. «Совет Тыва» колхоз күрүнеге дүжүт тараа планын 78 хуу күөседил туруда, оң кожоак «Тяжелее» колхоз (дарагы ш Чудуу) чүгө 22 хуу чедирген, а «Бай-Тууун» планын 93 хуу күөседил туруда, оң кожоак «ТАР-ның XII съезди» колхоз (дарагы Бржадов) мынчага чедир күрүнеге тараа дүжүткөдүр.

Дүжүт ажаап алышыккынын болгаш күрүнеге тараа белеткенин мынд улут жолданышынын болуп турары хамыктын мурунда колхозтарын баштаар черлерин багай ажылды, богында-бар күштерин чогуур өйүндө бүрүн эвилде-влей база техниканы чың азыгаш алы-дайын турунда. Тараа кестирер аш-машиналары, хол кадырларын шуут меркес алыш турары ыңчал-даа таарышпас. Ол ыкшам МТС-тин, партия райкомунун болгаш райүүскемунд хүн бүрү боттут удурутканын негетинип турар.

Планын күөсеткен

Нитиниң мынчага чөмөр белеткенин Эврей районунд колхозтар чугулаа керип, кол кичөөгөйни салганы-биле районда дөрт колхозтарын үгү малга чөмөр белеткенин планын күөсеткен. Чүгө «Чаа орун» колхоз ситен белеткенин планын күөсеткен. Ситен кезилдени болгаш ситос салышыккынын колхозтар амга үргүчүлүп турар.

Белеткенин мад чөмөри шын бадалалар, үчөткө алыр болгаш чарыктар дугайында колхозтар баштаар черлери мынгыг контролю тургускан. Районунд колхозтары дүжүт ажаап алышыккынын доозан, мынд-даа болза, чамык колхозтар тараанын саванын, макиназын бүрүн ажаап алырыне кошта кичөөгөй салып турарын айтыса чогуур. Иланганга ажаатыгын бүгү тарааларын саванын, макиназын бүрүн сарааттап алырыне күштү салыры колхозтар баштаар черлериниң чугула сорулга болур.

Дүжүт ажаап алышыккынын мурнакчылар көвүдөп турар

Хөгжүт ыры шөөртө үдетирген ажал Төргүнүч тараа шөлдө орай дүнеге чедир-ле диндиреп турган. Ол дөргө, Кызыл районунд «Валы-Хем» колхозунуң комбайнеру Бутанаякка баштапкан комбайн агрегатынын коллективни болгаш колхозчулары-дыр.

Бир дөмей байдалдар болгаш ийи аңгы түңнөлдөр

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). «Большевик» көдө ажыл-агый артели (дарагы эш Кобук) күрүнеге дүжүт тараа планын МТС-тин ажылдаанында натура төлөвири-биле сентябрь 20-де чедир чүгө 28 хуу күөсеткен. Чаан үрениниң чажарда «Хоранаваанында» (мында агроном эш Чимит-Доржу) тараанынын 50 хууу өртөнчөн. Чайгы ажылда багай болгандың, күөскү ажаап алышыккынын жолданышында дүжүт чавыс, улут чидиргант болуп турар.

Хожудаашкындан дүрген уштунар

БУЛУЧ-ТЕРЕК. (Телефон-биле) Чаа-Хөд района Молотов аттыг колхоз бо чымын тараа культураларын 1500 гектарга чажып тараан, үнүжү база эки, гектардан 20 центнер ортума дүжүтүт ажаап ал турар. Моон-биле кады ол колхозта дүжүт алышыккынын онза жолданып турарын демделгес аргажок.

Ажылдын организакчылары бедиер

Бин-Хем районун «Кызыл сыдыс» колхозунд дөгем жолуларында байлак дүжүт өзүп үнген. Илангы дүжүтүт кыска хуусаага чилирч чөккө ажаап алыры темпичи оожум чоруп турар. Колхоз ай чыгыс ажылдаанынын түңинде 940 га тараанын чүгө 150 гектар кестирген. Колхоз күрүнеге 70 тонна тараа дүжүт тургаш, оң чүгө 20 тонназын дүжүткөдүр. Колхозта МТС-тин 3 комбайн агрегалары багай ажылдан турар. Олар сентябрь 16—18 хүнеринде кыпар чүгү чогуңдан болгаш чашкын чаганын чылдак агааш ажылга үмөңнөр. Шак мынд чылдагаан-нардан ажылга үмөс чорутар колхозчулар ба беэин бар болуп турар.

Колхозка шөфтээшкн

Облпотребсовхозунд коллективни дыштаныр хүде кызыл районунд «10 дугаар Улут Хурал» колхозка дүжүт ажаап алышыккынын барым шөфтөөнөр. Коллектив болза, колхозка 30 тонна картофалдан ажаап берген, колхозчуг тараа бастырат шаңын азыгаш, аптап, ситос онгарыкны ситенип белеткеп бергенер. Шөфтөөшкени, Наседкин, Кузнецова, Ку-

приянова, Мазарова олар эки ажылдааннар. Кызыл районунд «Совет Тыва» колхозка СУГ-Базы 7 чыл школазынын өөреничилери шөфт ажылдын организакташ, 2 чүкь машиназын 8 тонна тараанын чүдүрүп, 2 тонназын азыгашаннар. Ол шөфтө О. Кызыл-оол, М. Монгуу-оол, О. Көшкөө олар эки киришкен.

Украин ССР-де Каховканың суг белдириниң тудуунун дөрт чылы

Каховканың гидроэлектростанциянын тудулуунун дугайында СССР-нің Министрия Федеративниң доктаамы параван хүндүн бээр сентябрь 21-де дөрт чыл болган. Тудулганынын хөй муң кижилер коллективни ол хүнге бүдүрүлгенин улут чедишкенингерлуг ужурашкан.

СЭТА-ның корреспонденти-биле беседазынча «Днепрройнуң» начальныгы С. Н. Андриановтуң диндиктаны болза:

—Каховка ГЭС-ти тудуу улус ажыл-агыйнын чугула сургаларын шийттирээр. Электростанция чамдык областтарын көдө ажыл-агыйында болгаш үлетүүнүгө аэлектростанцияны бээр. Ону ажылдагы килерге ажаа чөк он-он көдө ажыл-агый районнарын бойдуун өскөртүп Каховканың суг шыгжамырын суг-биле долур болгаш кандаашкынын-биле демселди чингедир.

Бистик коллективне тудуу планын чыдындын аажыр болгаш долур күөседил турар. Ам үде тудууда харымсалгаам үе агаалар. Суг мөңөөр плотинанын үштү жүзүнүң бетоннашканы чоруп турар. Хуусаанын дүкь кылырып, ажылдың бөтүени чингедип турар, туугуларын шыарын өккөжидип турар улут блоктарын бетончистер азыгаш турар.

ГЭС-тин бажылкынын тудуу үжөн метр чедир бедин үнгөн. Бирги турбиманың статорууну багана колонналарынын монтажи доозулган, ийги агрегаттын статоруун багана колонназын тургузарында келеткен. Бүгү бажылды 200 муң кубометр чедир бетонун салган.

Шлюз тудулуунуңда ажылдар дүргөни-биле чоруп турар. Ол тудуу өскөриден мурал ажылдакч килер. Ийги хемчөөдүн үштүн ийлин болур камерни дөртү жүзүн бетоннан. Шлюзтун үстүкү болгаш аддым өөштериниң ажыл-ажаар чердериниң быжылгак келеттерин өшпөн кылган.

Бистик коллективне ажыл норманын күөстейип турар ажылчын чөк. Туугуларын 60 хүдүү өмчөк дүргүндө бүдүн чарыктан үш чедир нормаларын күөседип туралар. Бывалчалар Перепелкинни болгаш Лукаштин, бетончистер Билулинни, Ермошанин, арматурчистер Климков болгаш Соловьевтуң бригадалары кончук эки ажилдан турар. Элеваторчистер Белов, Вареник, бульдозеристер Шиншович, Волынец, чөлөкчи Деревягин болгаш өскөдөр ай онаалганын 200 хуу болгаш оон-даа ажып күөседип туралар.

Днепр чогуунун элеваторинде Чаа Каховка деп хоорай өзүп үнгөн. Чуртулга шөдү-биле бүгү чон хандырылган.

Днепртин туугуларынын мурунда—демил-бетон туугуларынын 1955 чылдың суг оруунуң агааларын, шлюзтун ажытыларына чедир белеткен кылырын, 1955 чылда Днеприн дүй моондактарын болгаш он суун суг мөңөөр плотина тавартыр өрттирерини сургалуу турар. Баштайгы ийи агрегаттары ажылдагы килеринге чедир 700 муң кубометр бетонун салыр болгаш 15 миллион кубометр дооруакты салыр ужураг бис.

Чаа Каховка. (СЭТА).

Соңгу Крымның каналының тудуунун төлөвлели

ИНВ. Суттарыга тудулганын болгаш көдө электростанцияларын төлөвлелинчи талазы-биле Украинанын күрүне институту суттарыга болгаш сугул болур системаның Соңгу Крым каналынын тудуунун талазы-биле төлөвлөд онаалганын кымыл дооскан. Крымның ховулу районнарына болгаш Херсон областын муруну кезинге 107 муң гектар черил суттарынын болгаш колхозтарын база совхозтарын 700 муң гектар шөлдү сугул болдулары айтыкан.

Каховканың суг шыгжамырында Керчь хоорайга чедир магистраль каналды тудуун төлөвлөдө айттып турар. Каналда суттарыга үчөстөгүчү суг үлдүр чайгаар 4 үлүг насос станцияларын, 8 суг шыгжамыры болгаш телемеханиканын күчүзү-биле балкаралгазын чорудар чус хире азы-бүрү гидротехникти туугуларын туткан турар.

Нарын геодолуг болгаш чер кырынын туугулуунуң байдаларына коабаштыр Крымның ховулуг кезеңге, ылангы Керчь чартык ортулга болгаш Тарханкут шаттарына суттарыга системаларын болгаш каналдарынын эң-не азы-бүрү конструктивтери төлөвлөдө келүп турар. Шөдөөр сугу насос станцияларынын тускай системалары-биле чорудар.

Чаа каналды ажылдагы килерге Крымның ховулуг районнарынның сүтөөттүг шөддери беш аймак катар угадыр. (СЭТА).

Азербайжан ССР-нің колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткениннің планын күөсеткен

Азербайжан ССР-нің колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткениннің болгаш салип алышыккынын күрүне планын күөсеткен. Эртеке чылдың бо үеинге болаарга, 3090 муң худ хөй тарааны бо чымын күрүнеге дүжааган. Кызылтас белеткенин болгаш салип алышыккынын планын 119 хуу күөсеткенге: МТС-териниң ажылдык бергени дөш хүдөкпек сөттүг сугуар база күрүне салип алышыккынын чорудуу-биле күрүнеге тараа болгаш рис дүжаалагы үргүчүлүп турар.

Республиканың колхозтары болгаш совхозтары мад чөм, страхование фондуларынын үренини уруп, колхозчуларын күш-хүнеринге тараа берилшизин чорудуп турар.

Амгы үедө Азербайжанын эр, хөрөкөн колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары чиг-көөк чымылзын болгаш дүжаалагы чорудуп, бүгү күштерин мад ажылдыга чөмөр мөңөөрүнчө, көдө ажыл-агыйнын өскө-даа продуктуларынын болгаш чиг-этиң белетке болгаш салип алышыккынын күрүне планнарын күөседилгенче салип тургалар.

(СЭТА).

Шаган-Арыг МТС-тин комбайнеру М. Бюрюнюн агрегата Улут-Хем районун Ленин аттыг колхозунуң тараа шөлдөдө ажылдан турар. М. Бюрюнюн комбайны залдегде 12—15 гектарын, чамдык хүнерде 19 гектарын тараанын ажаап турар.

Чуррукта: Комбайн агрегалынын кежигүнери (солагай талазындан он талазынче); Комбайнер М. Бюрю, тракторист Д. Дуганчап, штурвалыны Д. Достай-оол, савак сарааткачылары Б. Умалдай болгаш Т. Шимен-оол. Фото Сиротинни.

Чоо Казак. (СЭТА).

